den Familieovereenskomst, som Carl Johan af »ressentiments personels« mod Napoleon I havde indgaaet med dette samme Rusland. De istemte høie Viser om den gamle Normannerkraft, medens Sveas Konge kunde sige: „Da Sverigs og min egen Tilværelse er bleven saa nær sammenknyttet med Ruslands, har jeg ingen anden Ærgjerrighed, end at være Czaren nyttig.“ Og den store Almeenhed levede Aar ud og Aar ind i en Uskyldighedstilstand, idet man i arkadisk Fred læste sin gamle »Stockholms Post«, sin »Journal«, sin Adresseavis »Dagligt Allehanda« — det var, om man saa vil, et lykkeligt Folk uden Bladopposition, som ærede sin Øvrighed, prisende Fredens idylliske Ro og syngende med Valerius:

»Hvad bryr jag mig om politiken?
Jag hållar med Kyparn konselj.«

Imidlertid begyndte dog en gryende Opposition at vise Regeringen Tænderne paa Rigsdagen, i 1815 under F. B. Schwerin, og i 1818 under C. H. Anckarsvärd, C. Stael v. Holstein m. Fl., og deres Meninger fik et Organ i det af Cederborgh begyndte og senere af den endnu levende Georg Scheutz — den svenske Bladpresses nuværende Nestor og Regnemaskinens Opfinder — overtagne Blad »Anmärkaren«, indtil dette endelig i 1819 ombyttedes med »Argus«, redigeret af Scheutz i Forening med Johan Johansson, en Mand med usædvanlige Kundskaber og i Politiken Tilhænger af de Doctrinaire af den engelske Skole i den constituerende Forsamling under den første franske Revolution. Det var egentlig først gjennem denne Tidende, at den liberale Presse i Sverig traadte op med mere Holdning og System. I Kundskaber, Plan og Beregning stod den høiere end alle dens Forgængere, og naaede en hidtil i Sverig sjelden Afsætning af henved 2000 Exemplarer.

I Upsala herskede dengang, ligesom nu i Lund, en stærk Ultraisme eller Conservatisme, repræsenteret af Geijer, Palmblad, Atterbom m. Fl. Mellem disse og »Argus« opstod en heftig Strid, i hvilken man paa ingen af Siderne var nøieregnende med Ord eller Udtryk. Da digtede f. Ex. en af Fosforisterne Følgende om den egenkjærlige Johansson:

En Saga går, att, då han hörde prisas
Vår sköna verld, var han till svar ej sen:
Att öfver sådant ej må undran visas;
Ty han vår Herre dertill gett ideen,
Och om blott Satan honom konsulterat,
Ej hans opposition malreusserat.«

Denne Strid har sin store Betydning i Historien om den politiske Bevidstheds, den parlamentariske Aands Uddannelse i Sverig. Ulige Samfunds- og Regeringsgrundsætninger bleve fremsatte, bekæmpede og forsvarede i Folkets Paasyn, og det fik saaledes den Domsret i slige Sager, hvorpaa enhver constitutionel, parlamentarisk Samfundsorden hviler. „Den er,“ siger en af vore Historieskrivere, „et nødvendigt Vilkaar for Folkets Bevidsthed om sig selv, om sin Tilstand, om hvad det behøver, om hvad det kan og bør gjøre. Aldrig før var der i Sverig bleven ført en politisk Discussion, saa aaben, ihærdig og consekvent, som den i Aarene 1820—1830. Den er Folkets første fuldkomne Vaagnen til constitutionel Bevidsthed, Liv og Selvvirksomhed. „Frihedstiden“ kjendte vistnok Grundtonen; men Tillempningen blev meget ufuldstændig, af Mangel paa en til Almeenheden uafbrudt og i en længere Tidsfølge talende Bladpresse.“

»Argus« understøttedes i denne sin Kamp saavel af »Stockholms Kurir«, der i 1820—22 udgaves af Brødrene Theorell, som af »Dagligt Allehanda«, først redigeret af den yngre af de nævnte Herrer, senere af den bekjendte V. F. Dalman. Stockholmsliberalismen kaldte Upsala en „raadden Toryrede“, og dens reactionaire Lærere „tørrede Mulvarper“. Upsalaultraismen klagede over, at Ynglinge, som ved Afgangen fra Høiskolen havde været rettroende og loyale, efter et Par Aars Ophold i Stockholm vare faldne fra og havde ladet sig lokke til liberalt Kjetteri.

Den nye Presse satte sig fremdeles til Opgave, ikke blot offentligt at behandle Landets Anliggender, men ogsaa at undersøge Embedsmænds og Dommeres Handlinger. Den almene Opinion fik en Spænstighed, som gav Rigsdagen i Aaret 1823 en politisk Charakteer med Hensyn til Statsmagternes indbyrdes Forhold. C. H. Anckarsvärd var kort forud bleven tiltalt for Majestætsforbrydelse, med Paastand paa Dødsstraf, fordi han i et Skrift havde kaldet et Par af Regeringens Handlinger „landsfordærvelige Gjerninger.“ Paa den nysnævnte Rigsdag angreb nu Anckarsvärd Regeringen med en dengang paa Ridderhuset usædvanlig Skarphed, idet han paa en mørk, om end sand Maade skildrede den svenske Almues daværende slette oekonomiske Kaar og sluttede med de Ord: „En saadan Tilstand er langt fra at kunne kaldes det Samme som at leve fri, og er nær ved at være det Samme som ikke at leve.“ Ridderhusmedlemmerne bleve forbausede og opbragte. „Kast ham ud!“ raabtes der. Sagen vakte meget Røre, og den store Almeenhed fulgte den med stigende Interesse.

Blandt Ridderhusets extraordinaire Cancellister fandtes dengang en Yngling paa toogtyve Aar, som med stiftende Sindsstemning var Vidne til denne og andre politiske Scener, ved hvilke livlige Sammenstød fandt Sted mellem det forhen uden Modsigelse almægtige Regerings- og Hofparti, og en Opposition, der, skjøndt saagodtsom nyfødt, var fuld af Ild og Ungdomskraft. Denne unge Mand var Lars Johan Hierta, som selv siger, at Indtrykket af de Aabenbaringer, hvortil han her blev Vidne, var saa overvældende, at det vakte en brændende Hu efter muligviis ogsaa at kunne virke Noget for Fædrelandet og i det offentlige Liv, der hidtil havde været ham aldeles fremmedt, hvilket da bestemte ham ved Valget af hans fremtidige Livsbane.

Nogle Aar hengik, i hvilken Tid »Argus« svandt hen, ligesom ogsaa »Journalen« og »Stockholms Posten«, der da bestyredes af Capitain Lindeberg; medens »Dagligt Allehanda« kun lidet eller slet ikke sysselsatte sig med de indre Forhold. Derimod optraadte eller fortsattes adskillige conservative og af Regeringen betalte Blade, sædvanligviis kaldte rökgubbar, saasom »Kometen« (fra 1825), fornemmeligen styret af A. S. Arwidson, Skjalden Dahlgren og Hammarsköld, »Granskaren« og »Stockholms Tidning«, men fremfor alle den af Askelöf begyndte Tidende »Den objudna Gästen«, siden kaldet »Svenska Minerva«, der styredes med Talent og Dygtighed med Hensyn til Polemiken mod de Liberale, som da f. Ex. en ung og liberal Bladredacteur tillempede Fru Lenngréns Ord paa den alderstegne, velnærede og for Liberalismen besværlige Askelöf-Minerva:

»Skeppundsvigtiga matrona,
Skona oss! jag ber.
Sänk en gång de breda rona
I en länstol ner!«

men Minerva strax svarede med et andet Vers af samme Forfatterinde:

»Gamla fröken med egiden
Höll ett kort och lämpligt tal
Öfver pojkar nu för tiden
Utan aga och moral.«

Da kom det mærkelige Aar 1830, som pludseligt rykkede Tiden et langt Sekel fremad. Julirevolutionen brød ud i Frankrig. Det var som om et elektrisk Slag havde ramt hele Europa, og Folkene reiste sig paa alle Kanter. Den af den hidtil overalt herskende Reaction skabte Modløshed forsvandt, ligesom Skyerne bortjages af den rensende Storm, og istedet bemægtigede Frihedsbegeistringen sig Alles Sind. Ligeledes i Sverig, hvor de Liberale begyndte at faae en Spænstighed, og dermed tillige Trangen til et troere og mere tidssvarende Udtryk for den almindelige Opinion begyndte at gjøre sig gjeldende.

Den da niogtyveaarige Bjergmester Lars Johan Hjerta opfattede dette, og besluttede at iværksætte Planen til Tilveiebringelsen af en ny liberal Tidende.

En Dag i Begyndelsen af September overlagdes Planen derfor nærmere ved et Middagsmaaltid, ved hvilket fem Personer samledes med Hierta: den daværende Assessor i Svea Hofret M. J. Crusenstolpe; en ung Jurist Andreas Møller, en aandrig og dygtig Stilist; en ung Embedsmand i Rigsgjeldscontoiret, Gabriel Lagergren; Adjunct ved Lunds Akademi Lundblad, ligeledes en god Stilist, belæst og æsthetisk dannet, samt den for sine heldige Leilighedsdigte bekjendte Skjald Ingelman. Det bragtes til en Overeenskomst, ifølge hvilken Møller og Lagergren skulde paatage sig Tidendens politiske Deel, Crusenstolpe Tilsyn med og levere Bidrag til den juridiske Afdeling, Lundblad styre den literaire og Ingelman befatte sig med Theatret og de skjønne Konster. Hierta, som vovede sine Penge, hvorimod Fortjenesten skulde deles lige, fik for sin Part Overtilsynet med det Hele. I Begyndelsen af November skulde der udfærdiges et Prospectus i Hiertas Navn. Men Lundblad, Crusenstolpe og Ingelman kom snart med den Besked, at de ikke kunde tage Deel i Foretagendet; Crusenstolpe forebragte som Aarsag, at han ifølge et Tilbud af Kong Carl Johan skulde stille sig i Spidsen for et — Regeringsorgan; naturligviis en skjellig Grund til ikke at kunne virke med ved en Oppositionstidende. Møller og Lagergren lovede dog at blive. Man enedes da om, i Modsætning til de andre daglige Tidender, som udkom om Morgenen, at lade den nye Avis udgaae om Aftenen, under Navnet »Aftonbladet«. Prospectus udsendtes den 15de November 1830, og den 6te næstfølgende December udkom Nr. 1 af Tidenden, der allerede fra sin Begyndelse syntes at have Lykken, om end ikke Cæsar, ombord. Allerede da kunde nemlig Bladet meddele sine Læsere den interessante, sande Nyhed, at Wellingtons Toryministerium i England var traadt af. Og det hentede ikke sine mindste Sympathier derfra, at det strax begyndte Felttoget mod Hierarkiet med en satirisk Afhandling om den nys hoitideligholdte tusindaars Jubelfest i Anledning af Ansgars Ankomst til Sverig. Da det er af en vis historisk Interesse, maa Følgende meddeles af denne Afhandling:

„Man veed af Historien, at den hellige Ansgar i stærke Udtryk skrev til sin Underhørige, Bisp Simon i Bjorkø, at han og de øvrige Missionairer for ingen Deel skulde tilegne sig nogen af Folkets Eiendele eller Indkomster. For nu værdigt at høitideligholde den hellige Mands Mindefest, paastaaes der, at saavel Erkestiftets, som et vist andet Stifts Geistlighed have, for det første hemmeligt, truffet den Overeenskomst og Beslutning, med sine Bisper i Spidsen, for alle Tider at fraskige sig Tienden og andre Indkomster, samt ifølge Ordlyden i Ansgars Skrivelse at nære sig af deres Arbeide, det vil sige i deres Ansigts Sved, ligesom han. Sandsynligviis ville de andre Stifter ogsaa følge dette skjønne Exempel, saasnart det bliver bekjendt. Hvilken Lettelse og Lise for Landet, især efter det henrundne mindre heldige Aar, og hvilken sand christelig Aand i denne Foragt for jordiske Goder! Det bliver paa denne Maade, selv i aandelig Forstand, misundelsesværdigt at være Præst.“

»Aftonbladet« begunstigedes snart paany af Lykken og var den første Tidende, som kunde meddele den elektriserende Nyhed om Revolutionens Udbrud i Polen. Alle den polske Frihedskrigs Tildragelser fulgtes i Sverig med formelig Exaltation. Hver ny Fremgang paa Polakkernes Side var en Glædesfest i Stockholm, og man haabede snart at erfare, at Franskmændene havde lagt sig derimellem og at de russiske Hære vare blevne aldeles ødelagte i Polens Moradser. Vi have i en senere Tid haabet det Samme, men „Rødbuxerne“ ere udeblevne, og i Stedet for de russiske Hære have Polens Frihedshelte maattet gjøde Fædrelandets Marker med deres ædle Blod.

Leiligheden for et nyt og velstyret demokratisk Organ til at gjøre Lykke, kunde ikke være bedre afpasset. „Dagens store Tildragelser,“ siger en Skildrer af den daværende Tid, „gave det ypperligste Stof til at gjøre et Blad pikant og underholdende: den urolige Sindsstemning behøvede et Organ. »Aftonbladet« modtoges med lydeligt Bifald, og dets Publicum forøgedes for hver Maaned i forbausende Tilvækst. Der var hos denne Tidende noget Ungdommeligt, noget Friskt og Uforfærdet, som ikke kunde undgaae at fængsle Interessen og gjøre Indtryk paa Sindet. Dens lille staaende Afdeling »Kaleidoskop«, som indeholdt alleslags smaa Indfald og bidende Ordspil, saa mod den Ene, saa mod den Anden af Modpartiet, blev Almeenhedens Yndlingslæsning; man kunde ikke længere sove roligt, før man havde seet, hvad »Aftonbladet« havde i sit Kaleidoskop om Aftenen, og disse smaa skjemtsomme Indfald gik fra Mand til Mand, de bleve næsten til Ordsprog. Adskillige ved passende Anledninger mod Rusland og Despotismen i Almindelighed udslyngede Artikler vare det svære Artilleri, som fuldførte de smaa Kaleidoskop-Tirailleurers Seir, og da Warschau endelig tabtes, stod »Aftonbladet« tilbage med den vellykkede Erobring af en Magt, som hidtil havde været i jævn Tiltagende.“

I en Snees Aar styredes »Aftonbladet« af Hierta, som forstod at gjøre det til det fornemste ledende Organ for den offentlige Mening i Sverig, hvorved dets Betydning for hele Norden blev ubestridelig. Det har fordret stort publicistisk Talent at udføre dette Hverv, og ingen anden end Den, som selv er Publicist, kan gjøre sig nogen rigtig Idee om det mangehaande Arbeide, den ivrige og anstrengende Tænkning, den uafladelige Aarvaagenhed, den utrættelige Flid, den store Mangesidighed og urokkelige Fastholden ved Ideerne, som behøves dertil. Hierta har havt megen Lykke med sig, men han har tillige besiddet høist usædvanlige Evner, og Den, som nærmere skaffer sig Underretning om den svenske Presses Udvikling til Magt, Anseelse og Værd, fra den Tid, da »Aftonbladet« blev dens vedtagne første Organ, maa yde dette Blad og dets fornemste Leder sin Agtelse. Tegnér yttrede engang, medens han var Bisp i Vexjø, at »Aftonbladet« var Sverigs Bibel — uden Hensyn til det Overdrevne heri er det dog vist, at det i en lang Aarrække har været Frihedens Værn og Værge i Sverig, at det har været Midtpunktet for Bestræbelserne til Landets Udvikling til Selvstændighed og Selvstyrelse, og at det, mere end noget andet, har fastnet den Tilbøielighed til Lighed, den demokratiske Tænkemaade, som med hver Dag vise sig mere udpræget hos Folket.

Samme Aar som »Aftonbladet« begyndte at udkomme, forelagde C. H. Anckarsvärd og Richert deres bekjendte Forslag til en Repræsentationsreform, og i sit første Numer, hvis jeg mindes ret, indeholdt »Aftonbladet« en Afhandling om „en aristokratisk Bygning paa fire Stolper, der snart vil blæses omkuld af den almindelige Opinions Vind, som er den sunde Fornuft.“ Bygningen faldt først Aaret 1865, men ihærdigt, kraftigt og trofast skubbede »Aftonbladet« til, medens dets spiritus rector personligen tog Deel i de Comiteer, Møder m. v., som afholdtes for at undergrave Bygningen. Hierta kom ikke til at nyde den Triumph, selv som »Aftonbladets« Hovedmand at istemme Seirshymnen; men istedet kunde han, som sine Medborgeres Tillidsmand paa Rigsdagen, lægge sin Stemme til den endelige Afgjørelse i den almindelige Opinions Vægtskaal og see denne synke — en Seirsglæde, som den politiske Mand vel fortjente, der i snart et halvt Hundredaar havde anvendt sin bedste Kraft, sin ihærdige Ridkjærhed og sine uafladelige Anstrengelser paa denne Sag.

Som Adelsmand var Hierta selvskrevet Medlem af Repræsentationen, hvori han, uagtet sine Avis- og andre Forretninger udviste samme Ufortrødenhed, som i sine øvrige